

FAİZSİZ FİNANS MUHASEBE STANDARTI 8 (FFMS 8 İCARE VE İCARE MÜNTEHİYE BİTTEMLİK) ÇERÇEVESİNDE FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ*

Dr. Öğr. Üyesi Yusuf KAYA**

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet UTKU***

İnceleme Makalesi / Review Article

Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi

Aralık 2021, 23(4), 693-710

ÖZ

Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından 2019 yılında Faizsiz Finans Muhasebe Standartları (FFMS) yayınlanmaya başlamıştır. Bu çalışmada, “FFMS 8 İcare ve İcare Müntehiye Bittemlik” standardı çerçevesinde finansal kiralama (icare müntehiye bittemlik) işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ve ilgili standardın TFRS 16 Kiralamalar standardıyla karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda bir faizsiz finans kuruluşunun (FFK) hem kiraya veren hem de kiracı olduğu durumlarda, FFMS 8 standardının nasıl uygulanacağı bir örnek üzerinden ortaya konmuştur. Ayrıca FFK’ların halihazırda uyguladıkları TFRS 16 standardı ile FFMS 8 standardı karşılaştırılmıştır. Finansal kiralama işlemleri ile icare müntehiye bittemlik işlemleri benzerlik gösterse de sözleşmenin yapısı ve muhasebeleştirme açısından önemli farklılıklar içerdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Faizsiz Finans, İcare Müntehiye Bittemlik, Finansal Kiralama, FFMS 8, TFRS 16

JEL Sınıflandırması: M40, M41, M48, G20, G21

ACCOUNTING OF LEASING OPERATIONS UNDER ISLAMIC FINANCE ACCOUNTING STANDARD 8 (IFAS 8 İJARAH AND İJARAH MUNTAHIA BITTAMLEEK)

ABSTRACT

Public Oversight Accounting and Auditing Standards Authority (POA) have been published the Islamic Finance Accounting Standards (IFAS) in 2019. In this study, it is aimed to account for leasing (Ijarah Muntahia Bittamleek) transactions within the framework of IFAS 8 Ijarah and Ijarah Muntahia Bittamleek and to compare the relevant standard with TFRS 16 Leases. In this context, in cases where an Islamic financial institution is both a lessor and a lessee, the application of the IFAS 8 has been presented through an example. Besides, TFRS 16 applied by IFIs has been compared with IFAS 8. Although leasing transactions and Ijarah Muntahia Bittamleek

*Makale Geliş Tarihi (Date of Submission): 19.02.2021; Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 03.05.2021

** Pamukkale Üniversitesi, Buldan Meslek Yüksekokulu, ykaya@pau.edu.tr, orcid.org/0000-0002-2076-9808

*** Pamukkale Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, mutku@pau.edu.tr, orcid.org/0000-0002-7076-6891

Atıf (Citation): Kaya, Y. ve Utku, M. (2021). Faizsiz Finans Muhasebe Standartları Çerçevesinde Finansal Kiralama (İcare Müntehiye Bittemlik) İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 23(4), 693–710. <https://doi.org/10.31460/mbdd.864971>.

transactions are similar, it has been determined that there are significant differences in terms of the structure of the contract and accounting.

Keywords: Islamic Finance, Ijarah Muntahia Bittamleek, Leasing, IFAS 8, TFRS 16

JEL Classification: M40, M41, M48, G20, G21

1. GİRİŞ

İşletmelerin faaliyetlerini yürütebilmek için ihtiyaç duydukları iktisadi kıymetlerin elde edilmesinde alternatif finansman şekilleri mevcuttur. Özellikle sabit kıymetlerin temininde ihtiyaç duyulan fonların büyüklüğü sebebiyle seçilecek finansman şekli de önemli hale gelmektedir. Bu noktada işletmeler ilgili sabit kıymetleri satın almak yerine kiralama yoluna gitmektedirler. Kiralamanın en yaygın şekli ise vergisel avantajından ve yüzde yüze kadar finansman desteği sağlamasından dolayı finansal kiralamalardır. Finansal kiralama, kiracı tarafından seçilen bir varlığın, kiralayan tarafından satın alındıktan sonra kiracıya bir bedel karşılığı kiralandığı, kiralanan varlık üzerindeki risk ve yükümlülüklerin de sözleşmenin başlangıcından itibaren kiracıya geçtiği bir finansman modelidir. Dünyada finansal kiralamanın farklı ülkelerde farklı uygulama şekilleri bulunmaktadır. Bu alternatif finansman yönteminin faizsiz finans sektöründe de icare sözleşmeleri adıyla yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir.

Faizsiz finans, Kur'an-ı Kerim'de yer alan ilkeleri ve dolayısıyla İslam hukukunu temel alan, geleneksel finansa göre ahlaki değerleri ve taraflar arasındaki eşitliği dikkate alan, faizin uygulanmadığı bir finans şeklidir. Son yıllarda faizsiz finans sektörünün hızla büyümesi, faizsiz finans kuruluşlarının (FFK) yaygınlaşmasına, geleneksel finansal yatırım araçları ve sözleşmelerin, İslami kurallara uygun türevlerinin oluşturulmasına neden olmuştur. İslami kiralama olarak da bilinen icare sözleşmelerinde, kiraya veren varlığın kullanma hakkını kiracıya devrederken kiralanan varlığın mülkiyetini elinde tutar. Kiralanan varlıkla ilgili tüm yükümlülükler ve riskler, geleneksel finansal kiralamadan farklı olarak kiracıda değil kiralayanda bulunmaktadır.

Türkiye'de faaliyet gösteren FFK'lar bankacılık kanunu ve sermaye piyasası kanununa tabi olup TMS/TFRS'ye göre raporlama yapmaktadır. Bu kuruluşlar icare sözleşmeleri için TFRS 16 Kiralamalar standardını esas almaktadır. TFRS 16 standardı geleneksel finansal kiralamalar için hazırlandığından dolayı, özünde önemli farklılıklar gösteren icare sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesinde birtakım eksiklikler ortaya çıkmaktadır. Bu noktada, Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) faizsiz finans sektörü için, İslami Finans Kuruluşları Muhasebe ve Denetim Kurumu (AAOIFI) tarafından yayınlanan standartları esas alarak, Faizsiz Finans Muhasebe Standartlarını (FFMS) yayınlamıştır. Bu standartlardan 8 nolu standart, faizsiz finans kuruluşlarında icare ve icare müntehiye bittemlik konusunu düzenlemektedir.

Türkiye’de FFK’lar her ne kadar TMS/TFRS’ye göre raporlama yapıyor olsalar da, FFMS’lerin yayınlanmaya başlamasıyla birlikte tercihen bu standartlara göre de raporlama yapabileceklerdir. Özellikle AAOIFI standartlarını uygulayan uluslararası finans kuruluşlarının Türkiye’de faaliyet gösteren birimleri dikkate alındığında, bu birimlerin en azından içsel raporlarında FFMS’ye uygun raporlama yapmaları, karşılaştırılabilirlik ve konsolidasyon açısından uygun olacaktır.

Bu çalışmanın temel amacı FFMS çerçevesinde finansal kiralama (icare münthehiye bittemlik) işlemlerinin muhasebeleştirilmesidir. Çalışmada icare sözleşmeleri ile geleneksel finansal kiralama sözleşmelerinin aralarındaki farklılıklar, özellikle muhasebe perspektifinden incelenmektedir. Literatürde faizsiz finans sistemi üzerine çok sayıda araştırma olmasına karşılık icare sözleşmelerini inceleyen ve özellikle muhasebeleştirilmesini konu alan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Çalışma kapsamında öncelikle geleneksel finansal kiralama işlemleri üzerinde durulmuş ve Türkiye ekonomisindeki önemi aktarılmıştır. Ardından “FFMS 8 İcare ve İcare Münthehiye Bittemlik” standardı incelenmiş ve “TFRS 16 Kiralamalar” standardı ile karşılaştırılmıştır. Çalışmanın son bölümünde ise, icare işlemlerinin FFMS 8 çerçevesinde muhasebeleştirilmesi, örnek bir uygulama üzerinden gösterilmiş ve muhasebe kayıtlarında 2019 yılında Resmi Gazete’de yayınlanan “Katılım Bankalarının Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi” kullanılmıştır.

2. GELENEKSEL FİNANSAL KİRALAMA (LEASİNG) VE TÜRK EKONOMİSİNDEKİ YERİ

Leasing kelime anlamı olarak kiralama demektir. Literatürde leasing kavramı finansal kiralamayı ifade etmektedir. Finansal kiralama, kiracı ile kiralayan arasında imzalanan ve satıcıdan kiracı tarafından seçilip, kiralayan tarafından satın alınan bir malın, mülkiyetini kiralayanda kullanımını ise kiracıda bırakan bir sözleşmedir (Ceylan 2001, 167). Finansal kiralamada kiracı tarafından seçilen bir yatırım malının, finansal kiralama şirketi tarafından satın alınarak kiracıya bir kira karşılığında kullanılması söz konusudur (Gürsoy 2017, 285). Finansal kiralama, işletmeler için alternatif bir finansman tekniğidir ve geleneksel kredi ilişkisinden farkı, kredi gibi nakit olarak verilmemesidir. İşletmeler yatırım mallarını satın almak yerine bir finansal kiralama şirketinden kiralamaktadır.

Vergi Usul Kanunu (VUK) mükerrer 290. maddede ise finansal kiralama; “kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip devredilmediğine bakılmaksızın, bir iktisadi kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm riskler ile yararların kiracıya bırakılması sonucunu doğuran kiralamalardır” şeklinde tanımlanmıştır.

Türkiye’de uluslararası muhasebe standartlarına uyum çerçevesinde 24.02.2006 tarihinde 26090 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan “TMS 17 – Kiralama İşlemleri” standardında ise, “Finansal kiralama, bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm risklerin ve faydaların özün önceliğine göre

kiracıya devredilmesidir. Varlığın mülkiyetinin kiracıya devredilip devredilmemesi bir kiralamanın finansal kiralama olup olmaması açısından önemli değildir.” şeklinde tanımlanmıştır. Bu standart uluslararası muhasebe standartlarına uyum çerçevesinde belirli tarihlerde güncellenmiştir. TMS 17 standardı daha sonra kaldırılarak, finansal kiralamalar 16/04/2018 tarihli ve 29826 sayılı Resmi Gazete ile yayınlanan “IFRS 16 - Kiralamalar” standardı kapsamına alınmıştır.

13.12.2012 tarihinde yayınlanan 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanununun 3. maddesine göre “Finansal kiralama, bir sözleşmeye dayanmak koşuluyla, kiralayana tarafından finansman sağlamaya yönelik olarak bir malın mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi; kiracıya kira süresi sonunda malın rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması; kiralama süresinin malın ekonomik ömrünün yüzde sekseninden daha büyük bir bölümünü kapsaması veya finansal kiralama sözleşmesine göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin toplamının malın rayiç bedelinin yüzde doksandan daha büyük bir değeri oluşturması şartlarından herhangi birini sağlayan kiralama işlemi” ifade eder. Kiracı, finansal kiralamayı kabul eden taraftır. Kiralayana ise, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları ve finansal kiralama şirketleri olabilir.

Finansal kiralama sözleşmelerinin konusunu taşınır ve taşınmaz mallar oluşturabilirler. Ancak fikri ve sınai haklar bu sözleşmelere konu edilemezler. Sözleşmelerde kiralama bedeli ve ödeme dönemleri taraflarca belirlenir. Kiracı, sözleşme süresi boyunca ilgili mal üzerinde fiili hakimiyete sahiptir ve sözleşmede aykırı bir hüküm yoksa, malın bakım, onarım ve korunmasından sorumludur. Ayrıca finansal kiralamaya konu malın sigortalanması zorunlu olup, primler kiracı tarafından ödenecektir (Resmi Gazete 2012).

Finansal kiralamayla işletmeler, yatırım mallarını orta ve uzun vadeli kiralamalarla ve kiralama süresi sonunda mülkiyetin devri seçeneğiyle faaliyetlerinde kullanmaktadırlar. Günümüzde dünyada ve Türkiye’de birçok işletme üretim araçlarının, inşaat ve iş makinalarının, gayrimenkullerin, ulaşım araçlarının, tıbbi cihazların, laboratuvar donanımlarının vb. finansmanında bu alternatif yöntemi yaygın olarak tercih etmektedir (Finansal Kurumlar Birliği 2020, 4).

Dünya’da finansal kiralama sektörü özellikle 2010 yılından sonra hızla büyümüştür. 2010 yılından 2018 yılına, sektörün işlem hacmi yaklaşık %116 artmış ve toplam 1.287 milyar dolara ulaşmıştır. Dünyadaki işlem hacminin %95’inden fazlası Kuzey Amerika, Avrupa ve Asya ülkelerinde gerçekleşmektedir. 2018 yılında işlem hacmi bazında ilk beş ülke sırasıyla, 428,4 milyar \$ ile ABD, 254,4 milyar \$ ile Çin, 92,1 milyar \$ ile İngiltere, 73,3 milyar \$ ile Almanya ve 66,3 milyar \$ ile Japonya’dır. Türkiye listede 24. sırada bulunmaktadır (Global Leasing Report 2020).

Finansal kiralama Türkiye’de de yatırım mallarının finansmanında yaygın olarak kullanılmaktadır. Türkiye’de finansal kiralama sektörünün son 10 yıllık süreçteki işlem hacimleri ve sözleşme sayıları

Tablo 1’de gösterilmiştir. Buna göre ilgili dönemde en yüksek işlem hacmine 7,6 milyar \$ ile 2014 yılında ulaşılmıştır. Bu tarihten sonra işlem hacimleri ve sözleşme sayıları azalış eğilimindedir.

Tablo 1. Finansal Kiralama Sektörü İşlem Hacimleri (milyar \$) ve Sözleşme Sayıları

Yıllar	İşlem Hacmi	Yıllık Değişim (%)	Sözleşme Adedi	Yıllık Değişim (%)
2011	4,8		14.648	
2012	5,3	10	17.787	21
2013	6,9	30	19.889	12
2014	7,6	9	20.302	2
2015	6,3	-17	23.125	14
2016	6,1	-4	23.751	3
2017	6,1	1	23.382	-2
2018	4,7	-23	17.242	-26
2019	2,5	-47	10.442	-39
2020 (ilk 9 ay)	2,2	35	8.960	23

Kaynak: Finansal Kurumlar Birliği, Finansal Kiralama Sektör Raporları

Finansal Kurumlar Birliği’nin verilerine göre Türkiye’de 22 adet finansal kiralama kuruluşu, 116 şubede aktif olarak faaliyetini sürdürmektedir. 2020 yılının 3.çeyreği itibariyle sektörde çalışan personel sayısı 1.211’dir. 30.09.2020 itibariyle personel başına işlem hacmi 4,1 milyon TL, personel başına karlılık ise 382 bin TL seviyelerindedir. 2020 yılının ilk 9 aylık döneminde sektörün toplam işlem hacmi, 2019 yılının aynı dönemine göre %35 artarak 2,2 milyar \$ olmuştur. Aynı dönemde sektörde 8.960 adet sözleşme imzalanmıştır. Finansal kiralama işlemlerinin sektörlere göre dağılımı ise Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. 2019/2020 İlk 9 Aylık Kümülatif İşlem Hacminin Sektörel Dağılımı (milyon TL)

	İmalat Sanayi	Tarım	Hizmet	Diğer	Toplam
2019	4.965	159	3.955	386	9.467
2020	7.312	491	6.829	710	15.343
Büyüme	%47,2	%206,9	%72,7	%84	%62,1
Sektör Payı (2020)	%47,6	%3,2	%44,5	%4,7	%100

Kaynak: Finansal Kurumlar Birliği, Finansal Kiralama Sektör Raporları (30.09.2020)

Finansal kiralama işlemlerinde en yüksek pay %47,6 ile imalat sektöründedir. Tablo incelendiğinde ilgili dönemde tarım ve hizmet sektörlerindeki finansal kiralama işlem hacminde önemli büyüme göze çarpmaktadır. Finansal kiralamaya konu varlıklar incelendiğinde ise toplam içerisinde yaklaşık %80’lik paya sahip mal grupları sırasıyla, %17,1 ile iş ve inşaat makineleri, %16,9 ile gayrimenkuller, %13,2 ile diğer makine ve ekipmanlar, %11,2 ile tekstil makineleri, %9,7 ile karayolu taşıtları, %7,7 ile metal işleme makineleri ve %4,7 ile yenilenebilir elektrik enerjisi üretim ekipmanlarıdır (Finansal Kurumlar Birliği 2020).

3. FFMS 8 İCARE VE İCARE MÜNTEHIYE BİTTEMLİK

İcare, Türkiye Diyanet Vakfının yayınlamış olduğu İslam Ansiklopedisi'ne göre, “iş karşılığı verilen şey, amelin ivazı” demektir. Ayrıca daha yaygın bir biçimde kiralamak anlamında da kullanılmaktadır. Zuhayli (1994) ise icareyi, cinsi ve miktarları belli bir varlığı, belirli bir tutar karşılığında satmak, sözleşme süresi bitiminde ise geri almak veya sözleşmeyi yenilemek olarak tanımlamıştır. Günümüzde icare sözleşmeleri geleneksel finansal kiralama sözleşmeleri yerine faizsiz finans kuruluşları tarafından müşterilerine sunulan bir bankacılık hizmeti haline gelmiştir.

Türkiye’de faaliyet gösteren faizsiz finans kuruluşları Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) kanunlarına tabi olup, TMS/TFRS hükümleri çerçevesinde muhasebe ve raporlama yapmaktadır. Ancak 21.05.2019 tarihinde 30780 sayılı Resmi Gazete ile yayınlanan FFMS ile 2020 yılından itibaren isteğe bağlı olarak TMS/TFRS yanında FFMS’ye göre de finansal raporlama yapabileceklerdir. KGK’nın yayınladığı FFMS 8 standardının tanımlar bölümünde ise, icare, varlığın kullanım hakkının önceden tespit edilen bir tutar karşılığında devri olarak tanımlanmıştır.

Faizsiz finans kuruluşlarında icare işlemlerine ilişkin düzenlemeler, 8 nolu Faizsiz Finans Muhasebe Standardında ortaya konmuştur. Standart temel olarak 3 bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde standardın kapsamı belirtilmiş, ikinci bölümde icare işlemleri sınıflandırılmış ve son bölümde icare ve icare müntehiye bittemlik işlemlerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

Standart, FFK’nın kiralamaya konu olan maddi duran varlığa ilişkin kiracı olduğu veya kiraya verdiği durumları kapsamaktadır. Bu kapsamda kiralama amaçlı edinilen varlıklar, bunların giderleri, gelirleri, kar ve zararları ile bunların muhasebe kayıtlarını düzenlemektedir. Doğal kaynakların aranması veya kullanılmasına ilişkin kiralama sözleşmeleri, lisans sözleşmeleriyle ilgili kiralama işlemleri ve iş sözleşmeleri ile hizmet alımları standardın kapsamı dışında bırakılmıştır.

Standartta kiralama işlemleri, faaliyet icaresi ve icare müntehiye bittemlik olarak ikiye ayrılmıştır. Faaliyet icaresi, kiralanan varlığın kira süresi sonunda sahipliğinin kiracıya geçmediği, kiralayan kuruluşta kaldığı sözleşmelerdir. İcare müntehiye bittemlik, kiralanan varlığın mülkiyetinin kira süresi sonunda çeşitli şekillerde kiracıya devrolduğu sözleşmelerdir. Buna göre, faaliyet icaresi ile icare müntehiye bittemlik arasındaki temel fark kiralamaya konu olan varlığın mülkiyetinin kiralama süresinin sonunda kiracıya geçip geçmemesidir. Faaliyet icaresinde varlığın kiralama süresi sonunda kiracıya geçmesine ilişkin bir taahhüt yokken, icare müntehiye bittemlikte varlığın mülkiyeti 4 farklı şekilde kiracıya geçebilmektedir. İcare müntehiye bittemliğe göre kiralanan varlığın mülkiyeti, bedelsiz (hibe yoluyla), sembolik bir bedel karşılığında, sürenin bitmesinden önce kalan kira taksitlerine eş bir tutarla satılması yoluyla ve son olarak yasal mülkiyetin kademeli devri yoluyla kiracıya geçmektedir (FFMS 8, md.2/2).

Standardın son bölümünde söz konusu kiralama faaliyetlerinin, FFK'nun kiraya veren ve kiracı olduğu durumlarda muhasebeleştirilmesi ayrı ayrı detaylandırılmıştır. Bu doğrultuda, kiralama amaçlı alınan varlıkların ilk alımı, kiralama hasılatı, onarımları, kiralama gelir ve giderleri ile amortisman ve karşılık ayrılması gibi dönem sonu işlemlerinin nasıl muhasebeleştirileceği ayrıntısıyla ortaya konmuştur.

İcare müntehiye bittemlik ile geleneksel finansal kiralama işlemleri arasında sözleşmelerin yapısı ve muhasebe işlemleri açısından temel farklılıklar bulunmaktadır. İcare müntehiye bittemlikte, kiraya veren, sahipliğe bağlı tüm riskleri ve getirileri büyük ölçüde elinde tutmaktadır; geleneksel finansal kiralamada ise sözleşmenin başında sahipliğe bağlı tüm risk ve getiriler kiracıya geçer. Bu doğrultuda icare müntehiye bittemlik sözleşmelerinde kiralanan varlık, kiraya verenin bilançosunda raporlanırken, geleneksel finansal kiralamada kiralanan varlık kiracının bilançosunda gösterilir. Ayrıca icare müntehiye bittemlik taksitleri kiracı tarafından icare gideri, kiralayan açısından ise icare geliri olarak muhasebeleştirilecektir.

Tablo 3'te Türkiye'deki faizsiz finans kuruluşları tarafından halihazırda uygulanan "TFRS 16 Kiralamalar" standardı ile 2020 yılından itibaren isteğe bağlı olarak kullanılacak olan "FFMS 8 İcare ve İcare Müntehiye Bittemlik" standardı karşılaştırılmıştır.

Tablo 3. FFMS 8 ve TFRS 16 Standartlarının Karşılaştırılması

İçerik	FFMS 8	TFRS 16
Standardın Amacı	Faizsiz finans kuruluşlarının kiraya veren veya kiracı olduğu durumlarda, icare amaçlı edinilen varlıklar, İcare giderleri, hasılatlar, kazanç ve kayıplara ilişkin muhasebe kurallarını düzenler	Kiracı ve kiraya verenlerin yapacakları işlemleri gerçeğe uygun bir biçimde göstererek ihtiyaca uygun bilgiler sunulmasını sağlamaktır.
Standardın Kapsamı	Doğal kaynakların aranması ve kullanımına ilişkin kiralama sözleşmeleri, Patentler, telif hakları, filmler gibi maddi olmayan duran varlıklara ilişkin kiralama sözleşmeleri, iş sözleşmeleri, ayrıcalıklı hizmet anlaşmaları gibi konular dışında kalan kiralamalar.	FFMS 8 ile uyumludur.
Kiralama İşlemlerinin Sınıflandırılması	- Faaliyet İcaresi - İcare Müntehiye Bittemlik (Kiralamaya konu varlığın yasal mülkiyetinin kiralama süresinin sonunda kiracıya geçeceğine dair bir taahhüt yoksa faaliyet kiralaması, varsa icare müntehiye bittemliktir.)	- Faaliyet Kiralaması - Finansal Kiralama (Kiralanan varlığın mülkiyetinden kaynaklanan tüm risk ve getiriler önemli ölçüde kiracıya devrediliyorsa finansal kiralama, devredilmiyorsa faaliyet kiralamasıdır.)
Kiralamaya Konu Varlığın Finansal Tablolarda Gösterilmesi	Varlık, icare sözleşmesinin sonuna kadar kiraya verenin finansal tablolarında gösterilir.	Finansal kiralamada risk ve getiriler kiracıya geçtiği için kira sözleşmesinin başlamasıyla ilgili varlık kiracının finansal tablolarında gösterilir.
Amortisman	Kiralamaya konu varlıklar kiraya veren tarafından amortismanına tabi tutulur.	Finansal kiralamaya konu varlıklar kiracı tarafından amortismanına tabi tutulur.

Kiralamaya Konu Varlığın Devri	- Faaliyet icaresi, ilgili varlığın yasal mülkiyetinin kiracıya geçeceğine ilişkin bir taahhüt içermez. - İcare müntehiye bitimlikte yasal mülkiyet kira sözleşmesinin sonunda; a) Hibe yoluyla, b) İz bedelle, c) Taksitlere eşdeğer bir bedelle, d) Kademeli satışla kiracıya geçer.	- Faaliyet kiralaması, faaliyet icaresi ile uyumludur. - Finansal kiralama, icare müntehiye bitimlikle uyumlu olmakla birlikte hibe yoluyla devrin bir karşılığı yoktur.
Vade Farklarının Muhasebeleştirilmesi	Faiz söz konusu olmadığından muhasebeleştirmede vade farkları ayrıştırılmaz, gelir veya giderlerin içerisinde gösterilir.	Faiz tutarları iskonto edilerek vade farkı gelir ve giderlerden ayrıştırılır.

Kaynak: KGK (FFMS 8, TFRS 16)

4. LİTERATÜR

Literatür tarandığında, icare sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesi üzerine yapılan çalışmalara genellikle Körfez Arap ülkeleri, Malezya ve Endonezya gibi İslami bankacılığın gelişmiş olduğu ülkelerde rastlanmaktadır. Bu çalışmalardan bazıları şunlardır;

Shariff ve Rahman (2003), çalışmalarında icare sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesini, UMS 17 Kiralamalar standardı, AAOIFI FFMS 8 İcare standardı ve Malezya Muhasebe Standartları (MASB 10) çerçevesinde karşılaştırmışlardır. Çalışma, leasing ve icare arasında büyük farklılıklar olduğunu ve her üç standardı da yönlendiren muhasebe ilkelerinin yanı sıra leasing ve icare için geliştirilen muhasebe tekniklerinin önemli ölçüde farklı olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Saeidi ve Soroush (2009), İran'da ekonomik koşullar nedeniyle güçlük çeken firmalar için yeni İslami finansal yatırım araçlarının ihracını ve önemini anlattıkları çalışmalarında, bu araçlardan biri olan icare sözleşmeleri için yeni muhasebe standardı önerisinde bulunmuşlar ve muhasebeleştirme ile ilgili olarak vergi kanunlarında değişiklik yapılmasının gerekliliğini ortaya koymuşlardır.

Atmeh ve Serdaneh (2012), geleneksel finansal kiralama ile icare müntehiye bitimliği karşılaştırmışlar ve farklılıkları üzerinde durmuşlardır. İcare müntehiye bitimlik tüm riskleri ve getirileri kiralayanda bıraktığı için, finansal kiralama yerine faaliyet kiralamasına benzediği vurgulanmıştır.

Gupta (2015), Birleşik Arap Emirlikleri'nde faaliyet gösteren ve icare işlemleri yapan 4 İslami banka üzerinde yapmış olduğu çalışmada, bankaların icare sözleşmelerini muhasebeleştirirken, AAOIFI'nın yayınlamış olduğu FFMS-8 İcare standardına göre değil, UMS 17 Kiralamalar standardını benimsediğini tespit etmiştir.

Hanif (2016), çalışmasında FFK'lar tarafından icare sözleşmelerinin muhasebesinde geleneksel muhasebe standardının uygulanması nedeniyle ortaya çıkan finansal sorunlara değinmiştir. İki muhasebe standardı UMS-17 ve FFMS-8'i karşılaştırmış ve bunların sonuçlarını tartışmıştır. Hanif'e göre icare sözleşmelerindeki finansal, hukuki ve muhasebeleştirme farklılıklarından dolayı, FFK'lar için UMS 17 kapsamında raporlama uygun olmayacaktır.

Yardımcıoğlu (2016), yapmış olduğu çalışmasında hem geleneksel finansal kiralama hem de icare işlemlerinin süreçlerine değinmiş, İslami bankalar için örnek bir uygulamaya yer vermiştir.

Sarea ve diğerleri (2017), Bahreyn'de FFK'larda çalışan muhasebecilerin "FFMS 8 İcare ve İcare Müntehiye Bittemlik" standardını algılama düzeyini ölçmek ve uyum düzeylerini tespit etmek için anket çalışması yapmışlardır. Çalışmanın temel bulguları, muhasebecilerin standardını anlama ve uygulama noktasında yüksek başarı gösterdiğini ortaya koymuştur.

Putri ve Subaweh (2018), çalışmalarında Endonezya'da faaliyet gösteren bir bankanın yapmış olduğu icare sözleşmelerini incelemişlerdir. İcare sözleşmeleri üç yönlü olarak incelenmiş, ilk aşamada işlem prosedürleri, ikinci aşamada muhasebeleştirilmesi ve son aşamada ise raporlanmasına bakılmıştır. Mali tablolara yansıyan icare işlemlerinin şer'i finansal raporlama standartlarına uygun yapıldığı tespit edilmiştir.

5. İCARE İŞLEMLERİNİN FFMS 8 ÇERÇEVESİNDE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Çalışmanın bu bölümünde FFK'larda icare müntehiye bittemlik işlemlerinin FFMS 8 çerçevesinde nasıl muhasebeleştirileceği örnek uygulamalar yoluyla açıklanmıştır. Bu doğrultuda, FFK'nın kiraya veren ve kiracı olduğu durumlar ayrı ayrı ele alınmıştır. Yapılan muhasebe kayıtlarında, 01.08.2019 tarihli ve 30849 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Katılım Bankalarınca Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi" kullanılmıştır.

Örnek Uygulama

X A.Ş., 01.07.2020 tarihinde, müşterisi Y A.Ş. ile peşin değeri %1 KDV dahil 100.000 TL olan bir büro makinesi için 60 ay vadeli icare müntehiye bittemlik sözleşmesi imzalamış ve varlık aynı gün peşin olarak alınıp, müşteriye teslim etmiştir. Sözleşme ek maliyetleri 100 TL olup kiracıdan nakit tahsil edilmiştir. İlgili varlığın kira ödemeleri vade süresi boyunca 2.512,94 TL'lik eşit taksitlerle yapılacaktır. Varlık kiralama süresi sonunda %1 KDV dahil 100TL bedelle kiracıya devredilecektir.

Taksit No	Vade Tarihi	Taksit Tutarları	Anapara Taksit Miktarı	Kar	KDV	Kalan Anapara
1	01.08.2020	2.512,94	1.038,06	1.450,00	24,88	98.937,06
2	01.09.2020	2.512,94	1.053,47	1.434,59	24,88	97.858,71
3	01.10.2020	2.512,94	1.069,11	1.418,95	24,88	96.764,72
4	01.11.2020	2.512,94	1.084,97	1.403,09	24,88	95.654,87
5	01.12.2020	2.512,94	1.101,06	1.387,00	24,88	94.528,93
...
59	01.06.2025	2.512,94	2.417,45	70,61	24,88	2.452,34
60	01.07.2025	2.512,94	2.452,34	35,56	24,88	-
61	01.08.2025	100	-	99,01	0,99	-
Toplam		150.876,24	99.009,90	50.372,55	1.493,79	

* Veriler Türkiye’de faaliyet gösteren bir katılım bankasının icare sözleşmesinden alınmıştır.

5.1. Faizsiz Finans Kuruluşunun Kiraya Veren Olduğu Durumda

Kiralama Konusu Varlığın Satın Alınması:

01/07/2020		
250 MENKULLER		99.009,90
25022 Finansal Kiralama Konusu Menkuller		
2502201 İcare Müntehiye Bittemlik Varlıkları		
260 PEŞİN ÖDENMİŞ VERGİLER		990.10
26003 İndirilecek KDV		
010 KASA		100.000
* Kiralanan varlığın satın alınması		

FFMS 8 Paragraf 30’a göre, icare amaçlı edinilen varlık ilk alımda tarihi maliyeti üzerinden muhasebeleştirilir. Paragraf 31’e göre, kiralamaya konu varlıklar kiraya verenin finansal durum tablosunda “İcare Müntehiye Bittemlik Varlıkları” olarak sunulur.

Sözleşmenin Yapılması ve İcarenin Başlangıcı:

Ödenecek aylık taksit tutarları KDV’yi de içermektedir. $(2.488,06 + 24,88 = 2.512,94)$

2020 Dönemi Finansal Kiralama Alacakları = $2.488,06 \times 5 \text{ ay} = 12.440,30$

2020 Sonrası Finansal Kiralama Alacakları = $(2.488,06 \times 55 \text{ ay}) = 136.843,30$

01/07/2020		
202 KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR		149.283,60
20200 Finansal Kiralama Alacakları		
-2020 Dönemi	12.440,30 TL	
-2020 Sonrası	136.843,30 TL	
204 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA GELİRLERİ		149.283,60
-2020 Dönemi	12.440,30 TL	
-2020 Sonrası	136.843,30 TL	
* Kiralama Kaydı (KDV, finansal kiralama alacaklarından ayrıştırılmıştır)		

FFK, finansal kiralamaya konu olan varlığı özkaynak havuzundan veya katılım hesapları havuzlarından temin edebilir. Temin kaynağına göre alt hesaplarda bu durum gösterilebilir. Yukarıdaki örnekte varlık, özkaynak havuzundan temin edilmiş ve 20200 nolu alt hesapta gösterilmiştir. “Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri” hesabı “Finansal Kiralama İşlemlerinden Alacaklar” hesabının altında bir indirim kalemi olarak yer alır. Dönemsellik kavramı gereği finansal kiralama kira gelirleri hasılatına dönüştükçe “204 Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri” hesabından çıkartılarak “582 Finansal Kiralama Gelirleri” hesabına aktarılır.

Not: FFMS 8’e göre kiralamaya konu varlık kira sözleşmesinin sonunda kiracıya devredileceğinden kira süresi boyunca kiraya verenin finansal tablolarında yer alacaktır. Ancak TFRS 16 Kiralamalar standardına göre bu noktada yapılacak olan kayıta kiraya veren faizsiz finans kuruluşu kiralamaya konu varlığı kiracıya devredeceği için finansal tablo dışı bırakacaktır.

Sözleşmenin Ek Maliyetlerinin Kaydedilmesi:

01/07/2020	010 KASA	704 FİNANSAL KİRALAMA İŞL. ALINAN ÜCRET VE KOM.	100	100
	* Ek Maliyetlerin Tahsili			

FFMS 8 Paragraf 31’ye göre, FFK’nın sözleşme düzenlenirken tahsil ettiği başlangıçtaki sözleşme maliyetleri önemli bir tutar ise aylık taksitlere ilave edilir. Önemli değilse gelir tablosuna doğrudan gelir olarak yansıtılır.

İcare Hasılatının Kaydedilmesi:

01/08/2020	010 KASA	202 KİRALAMA İŞL. ALACAKLAR 20200 Fin. Kiralama Alacakları 380 ÖD. VERGİ RES. HARÇ VE PR. 38012 Ödenecek KDV	2.512,94	2.488,06 24,88
	* Aylık Kira Taksitlerinin Tahsili			
01/08/2020	204 KAZANILMAMIŞ FİN. KİR. GELİRLERİ - Ağustos Dönemi İcare Hasılatı	582 FİN. KİRALAMA GELİRLERİ	2.488,06	2.488,06
	* İcare Hasılatının Gelir Kaydedilmesi			

FFK, icare sözleşmesi boyunca her taksit döneminde yukarıdaki muhasebe kaydını yapacaktır. FFMS 8 Paragraf 32’ye göre, “İcare hasılatı, kiralama süresi boyunca raporlama dönemlerine orantılı

olarak dağıtılır. İcare taksitlerinden kaynaklanan hasılat, kiraya verenin gelir tablosunda İcare hasılatı olarak sunulur ve her bir taksitin vadesinin dolduğu raporlama döneminde ilgili taksite ilişkin hasılat finansal tablolara alınır”.

Raporlama Dönemi Sonunda Yapılacak Kayıt

FFMS 8, paragraf 34’e göre, kiraya veren dönem sonunda kiralanan varlığı amortisman politikasına göre amortismanına tabi tutar. Amortismanına tabi tutar hesaplanırken varlığın kiracıya sözleşme sonunda devredilme tutarı, ilgili varlığın değerinden düşülür.

$$\begin{aligned} \text{Amortismanına Tabi Tutar} &= \text{Varlığın Maliyet Bedeli} - \text{Sözleşme Sonundaki Devir Tutarı} \\ &= 99.009,90 - 99,01 = 98.910,89 \\ \text{Amortisman Tutarı} &= 98.910,89 / 5 \text{ yıl} = 19.782,178 \text{ TL} \end{aligned}$$

31/12/2020	
850 AMORTİSMAN GİDERİ 85004 Finansal Kiralama konusu MDV Amortismanı	19.782,178
256 BİRİKMIŞ AMORTİSMANLAR 25604 Fin.Kir.Konusu MDV Amor.	19.782,178
* Fin. Kir. Konu Varlığın Amortisman Kaydı	

Muhasebe içi envanter işlemleri gereği 2020 yılına ait kiralama gelirleri dönem sonunda ilgili kar/zarar hesaplarına aktarılacaktır.

31/12/2020	
582 FİN. KİRALAMA GELİRLERİ - 2020 Dönemi İcare Kar Payları	12.440,30
440 KAR VE ZARAR 44001 Kar	12.440,30
* 2020 İcare Kar Paylarının Dönem Karına Aktarılması	

2020 yılı sonunda yapılan bu işlemler; sözleşme süresi boyunca her dönem sonu tekrarlanır.

İcare Süresi Sonunda Varlığın Devredilmesi Kaydı

FFMS 8 Paragraf 35’e göre, “bütün icare taksitlerinin ödenmesi ve kiracının varlığı satın alması şartıyla, kiralamaya konu varlığın yasal mülkiyeti kiracıya geçer”.

01/08/2025			
010 KASA		100,00	
256 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR		98.910,89	
25604 Fin.Kir.Konusu MDV Amor.			
250 MENKULLER			99.009,90
25022 Fin. Kir. Konusu Menkuller			
2502201 İcare Mün.Bit. Varlıkları			
380 ÖD. VERGİ RES. HARÇ VE PR.			0,99
38012 Ödenecek KDV			
* Mülkiyetin Kiracıya Devri			

5.2. Faizsiz Finans Kuruluşunun Kiracı Olduğu Durumda

İlgili örnekte, yasal mülkiyetin kiralama süresi sonunda sembolik bir bedel ya da kiralama sözleşmesinde belirtilen başka bir tutar karşılığında devralındığı bu durumda, muhasebeleştirme işlemlerinde FFMS 8 paragraf 59-64 arası hükümler uygulanmıştır.

Sözleşmenin Yapılması ve İcarenin Başlangıcı:

Ödenecek aylık taksit tutarları KDV'yi de içermektedir. $(2.488,06 + 24,88 = 2.512,94)$

2020 Dönemi Finansal Kiralama Borçları = $2.488,06 \times 5 \text{ ay} = 12.440,30$

2020 Sonrası Finansal Kiralama Borçları = $(2.488,06 \times 55 \text{ ay}) = 136.843,30$

01/07/2020			
354 ERTELENMİŞ KİRALAMA GİDERLERİ		149.283,60	
-2020 Dönemi	12.440,30 TL		
-2020 Sonrası	136.843,30 TL		
352 KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR			149.283,60
-2020 Dönemi	12.440,30 TL		
-2020 Sonrası	136.843,30 TL		
* Kiralama Kaydı (KDV, finansal kiralama borçlarından ayrıştırmıştır)			

“354 Ertelenmiş Kiralama Giderleri” hesabı, “352 Kiralama İşlemlerinden Borçlar” hesabının indirim kalemidir. Dönemsellik kavramı gereği finansal kiralama kira giderleri gerçekleştiğinde oluşan gider 354 nolu hesaptan çıkartılarak “654 Kiralama İşlemleri Kâr Payı Giderleri” hesabına yansıtılır.

Not: FFMS 8'e göre kiralamaya konu varlık kira sözleşmesinin sonunda kiracıya devredileceğinden kira süresi boyunca kiracının finansal tablolarında yer almayacaktır. Ancak TFRS 16 Kiralamalar standardına göre sözleşmenin yapıldığı bu tarihte yapılacak olan kayıta kiracı kiralamaya konu varlığı finansal tablolarına alacaktır.

Sözleşmenin Ek Maliyetlerinin Kaydedilmesi:

01/07/2020		
840 VERİLEN KOMİSYON VE ÜCRETLER	100	
84099 Diğer Komisyon ve Ücretler		
010 KASA		100
* Ek Maliyetlerin Ödenmesi		

FFMS 8 Paragraf 59'a göre, kiracının kiralama sözleşmesini düzenlerken katlandığı başlangıçtaki doğrudan maliyetler önemli değilse, kiralama sözleşmesinin yapıldığı raporlama dönemine ait gelir tablosuna gider olarak yansıtılır.

İcare Taksitlerinin Ödenmesi

01/08/2020		
352 KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR	2.488,06	
260 PEŞİN ÖDENMİŞ VERGİLER	24,88	
26003 İndirilecek KDV		
010 KASA		2.512,94
* Aylık Kira Taksitlerinin Ödenmesi		

01/08/2020		
654 KİRALAMA İŞLEMLERİ KÂR PAYI GİDERLERİ	2.488,06	
- Ağustos Dönemi İcare Kar Payı		
354 ERTELENMİŞ KİR.GİDERLERİ		2.488,06
* İcare Kar Payının Gider Kaydedilmesi		

Faizsiz finans kuruluşu icare sözleşmesi boyunca her taksit döneminde yukarıdaki muhasebe kaydı yapacaktır. FFMS 8 Paragraf 60'a göre, "İcare taksitleri, kiralama süresine ilişkin raporlama dönemlerine dağıtılır ve her bir taksitin vadesinin dolduğu raporlama döneminde ilgili taksit finansal tablolara alınır. İcare taksitleri, kiracının gelir tablosunda İcare Giderleri olarak sunulur".

Raporlama Dönemi Sonunda Yapılacak Kayıt

Muhasebe içi envanter işlemleri gereği 2020 yılına ait kiralama giderleri dönem sonunda ilgili kar/zarar hesaplarına aktarılacaktır. TFRS 16 Kiralamalar standardına göre kiralanın varlık sözleşme tarihinde kiracının mülkiyetine geçtiği için raporlama dönemlerinde amortismanı tabi tutulurken, FFMS 8'e göre kiralanın varlık ancak kira sözleşmesinin sonunda kiracıya devredileceğinden raporlama dönemi sonlarında amortismanı tabi tutulmayacaktır.

31/12/2020		
440 KAR VE ZARAR 44002 Zarar	12.440,30	
654 KİR. İŞ. KÂR PAYI GİDERLERİ 2020 Dönemi İcare Kar Payları		12.440,30
* 2020 İcare Kar Paylarının Dönem Zararına Aktarılması		

İcare Süresi Sonunda Varlığın Sembolik Bir Bedelle Devralınması Kaydı

FFMS 8 Paragraf 62'e göre, "Bütün İcare taksitlerinin ödenmesi şartıyla, kiralamaya konu varlığın yasal mülkiyeti, kiracının bu varlığı satın alması durumunda kiracıya geçer".

01/08/2025		
250 MENKULLER 25001Büro Makinaları	99,01	
260 PEŞİN ÖDENMİŞ VERGİLER 26003 İndirilecek KDV	0,99	
010 KASA		100,00
* Mülkiyetin Kiracıya Devri		

6. SONUÇ

Faizsiz finans sektörünün dünyada hızla gelişmesi, geleneksel finanstan farklı olarak birçok yeni yatırım araçlarının ve sözleşmelerinin ortaya çıkmasına yol açmış ve sektörü, küresel finans sektörünün önemli faaliyet alanlarından birisi haline getirmiştir. Faizsiz finans sektöründeki bu gelişim küresel ölçekte bilgi ihtiyacını da beraberinde getirmiş ve AAOIFI tarafından sektörü düzenleyen standartlar yayınlamıştır. Nüfusunun önemli bir kısmı Müslüman olan Türkiye'de de, son yıllarda faizsiz finans sektörü önemli bir gelişme kaydetmiş ve sistemine özgü yatırım araçlarına olan ilgi artmıştır. Bu çerçevede KGK 01.01.2020 ve sonrasında başlayan hesap dönemlerinde uygulanmak üzere Faizsiz Finans Muhasebe Standartlarını yayınlamıştır.

Faizsiz finans kuruluşlarının İslami kuralları dikkate alarak yaptıkları birtakım işlemler geleneksel bankacılık işlemlerine benzese de özünde temel farklılıklar barındırmaktadır. Dolayısıyla bu işlemlerin muhasebeleştirilmesinde İslami hükümleri dikkate almayan TMS/IFRS 'nin kullanılması, raporlama da eksikliklere yol açmaktadır. Bu nedenle KGK tarafından FFK'lar için FFMS'ler yayınlanmaktadır. Ayrıca Türkiye'de faaliyet gösteren bazı FFK'ların yurtdışındaki ana ortaklıkları AAOIFI standartlarına göre raporlama yaptıklarından, Türkiye'deki birimlerin de bu standartlara uygun olarak raporlama yapması, karşılaştırılabilirlik ve konsolidasyon açısından uygun olacaktır. Standartların uygulamaya

geçmesi ve kullanımı, Türkiye’de faizsiz finans sektörünün gelişimi ve uluslararası sisteme entegrasyonu açısından önemli bir adımdır.

Çalışmanın konusunu oluşturan icare müntehiye bittemlik FFMS 8 nolu standartta düzenlenmiştir. Türkiye’deki FFK’lar icare sözleşmelerine ilişkin muhasebeleştirme işlemlerini TFRS 16 Kiralamalar standardı kapsamında yürütmektedir. Ancak FFMS 8 standardının yayınlanması ile isterlerse icare sözleşmelerinde bu standardı uygulayabileceklerdir.

Çalışmada icare müntehiye bittemlik ile geleneksel finansal kiralama sözleşmeleri karşılaştırılmış ve birbirlerine benzemekle birlikte temel bazı farklılıklar bulunduğu tespit edilmiştir. Her iki sözleşmede de kiralamaya konu olan varlık kiracının mülkiyetine geçse de, icare müntehiye bittemlikte bu devir kira süresinin sonunda gerçekleşirken, finansal kiralamada sözleşmenin başından itibaren varlık kiracının finansal tablolarında raporlanır. TFRS 16 ve FFMS 8 standartları muhasebeleştirme açısından karşılaştırıldığında ise aşağıdaki farklılıklar saptanmıştır:

- **Sözleşmenin Muhasebeleştirilmesi:** Kiralamaya konu varlık, FFMS 8’e göre kiraya verenin finansal tablolarında, TFRS 16’ya göre ise sözleşmenin imzalanmasından sonra kiracının finansal tablolarında muhasebeleştirilir.
- **Amortismanların Muhasebeleştirilmesi:** FFMS 8’de kiralamaya konu varlığın amortismanı kiraya veren tarafından ayrılırken, TFRS 16’da kiracı tarafından muhasebeleştirilir.
- **Vade Farklarının Muhasebeleştirilmesi:** FFMS 8’de faiz söz konusu olmadığından vade farkları ayrıştırılmaz gelir ve giderlerin içerisinde raporlanır. TFRS 16’da ise faiz iskonto edilerek gelir ve giderden ayrıştırılır.
- **Kiralamaya Konu Varlığın Devri:** FFMS 8’e göre ilgili varlık sözleşme süresinin sonunda hibe yoluyla, iz bedelle, taksitlere eşdeğer bir bedelle ve kademeli satışla devredilir. TFRS 16’da ise hibe yoluyla devir söz konusu değildir.

Çalışmada ayrıca FFMS 8 nolu standart çerçevesinde FFK’lar için örnek bir uygulama yapılmıştır. İcare müntehiye bittemlik işlemleri hem kiraya veren hem de kiracı açısından muhasebeleştirilmiştir. FFMS 8 ve TFRS 16’nın muhasebe kurgusu açısından önemli farklılıklar barındırdığı, bunun sebebinin icare sözleşmeleri ile finansal kiralama sözleşmelerinin yapısal farklılıkları olduğu söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında icare sözleşmeleri için FFMS 8’in FFK’lar için daha uygun bir standart olduğu tespit edilmiştir. Literatürdeki çalışmalar dikkate alındığında, bu çalışma FFMS 8 ile TFRS 16’yı ayrıntılı olarak karşılaştırmakta ve özellikle muhasebe uygulamasında kapsamlı açıklamalara yer vermektedir. Dolayısıyla çalışmanın sektör uygulayıcılarına icare sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesinde faydalı olacağı düşünülmektedir.

YAZARLARIN BEYANI

Bu çalışmada, Araştırma ve Yayın Etiğine uyulmuştur, çıkar çatışması bulunmamaktadır ve de finansal destek alınmamıştır.

YAZARLARIN KATKILARI

Çalışma Konsepti/Tasarım- YK, MU; Yazı Taslağı- MU, YK; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- YK, MU; Son Onay ve Sorumluluk- MU, YK.

AUTHORS' DECLARATION

This paper complies with Research and Publication Ethics, has no conflict of interest to declare, and has received no financial support.

AUTHORS' CONTRIBUTIONS

Conception/Design of Study- YK, MU; Drafting Manuscript- MU, YK; Critical Revision of Manuscript- YK, MU; Final Approval and Accountability- MU, YK.

KAYNAKÇA

- Atmeh, M.A. ve Serdaneh, J.A. 2012. “A Proposed Model for Accounting Treatment of Ijarah”, International Journal of Business and Management, 7(18), 49.
- Ceylan, A. 2001. İşletmelerde Finansal Yönetim, 7.Baskı, Ekin Kitabevi, Bursa.
- Finansal Kurumlar Birliği. 2020. Finansal Kiralama Sektör Raporları, www.fkb.org.tr/raporlar-ve-yayinlar/raporlar/finansal-kiralama-sektor-raporlari/ (Erişim Tarihi: 09.10.2020).
- Global Leasing Report. 2020. www.whiteclarkgroup.com/reports/global-leasing-report2020#download-form (Erişim Tarihi:12.10.2020).
- Gupta, N. 2015. “Differences in Accounting Treatment of Ijarah: A Case Study of UAE Islamic Banks”, International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management, 8(3), 369-379.
- Hanif, M. 2016. “Ijarah Accounting: A Comparison of Conventional IAS-17 and Islamic FAS-8”, Journal of Islamic Economics, Banking and Finance, 113(3517), 1-14.
- KGK. 2020. Faizsiz Finans Muhasebe Standartları, [www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/9201/Faizsiz-Finans-Muhasebe-Standartlar%C4%B1-\(FFMS\)](http://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/9201/Faizsiz-Finans-Muhasebe-Standartlar%C4%B1-(FFMS)) (Erişim Tarihi: 05.09.2020).

- KGK. 2020. Türkiye Muhasebe Standartları, www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/5305/Tms-Tfrs-Setleri (Erişim Tarihi: 05.09.2020).
- Putri, M. ve Subaweh, I. 2019. “Implementation of Ijarah Accounting in Pt. Bank Syariah Mandiri”, *Jurnal Ilmiah Ekonomi Bisnis*, 23(1), 86-101.
- Resmi Gazete. 2012. Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu, Sayı: 28496.
- Resmi Gazete. 2017. Katılım Bankalarının Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi, Sayı: 30186.
- Saeidi, A. ve Soroush, A. 2009. “Accounting and Tax Considerations of Ijarah Sukuk in Iran”, *Eghtesad-E İslami*, 8(33), 33-61.
- Sarea, A.M., Muslih, A.M. ve Iqbal, T.H. 2017. “Measuring the Level of Compliance with Financial Accounting Standard No. 8: Evidence from Bahrain”, *Global Conference on Business and Economics Research*, Universiti Putra Malaysia, Malaysia.
- Shariff, R.A.M. ve Rahman, A.R.A. 2003. “An Exploratory Study of Ijarah Accounting Practices in Malaysian Financial Institutions”, *International Journal of Islamic Financial Services*, 5(3), 1-15.
- Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, www.islamansiklopedisi.org.tr/icare (Erişim Tarihi: 21.10.2020).
- Yardımcıoğlu, M. 2016. “İcare (Finansal Kiralama) İşlemlerinin İslami Muhasebe Standartları Çerçevesinde İncelenmesi”, *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 3(7), 224-233.
- Zuhayli, V. 1994. *El-Fıkhu'l-İslami ve Ediletüh*, Çev. Beşir Ersoy, Risale Yayınları, İstanbul.